

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2003-1-129 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 03-76/925-389
Karar Tarihi : 4.12.2003

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : R. Müfit SONBAY, Prof.Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Kublay ATASAYAR,
M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B- RAPORTÖRLER : M. Ömür PAŞAOĞLU, Mustafa M. ÖZKARABÜBER

C- ŞİKAYET EDEN : - Berk Kimya Ticaret Taahhüt ve Pazarlama Sanayi Ltd. Şti.
Derince Sanayi Sitesi Sanayi Sok. No:16/1 Derince-İzmit

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR:

- Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Ortabahçe Cad. No:51 Beşiktaş-İstanbul

- Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Çınarlıdere Mevkii Derince-İzmit

E- DOSYA KONUSU: Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin hammadde teminini aksatmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerine aykırı davranışlarda buldukları iddiası.

F-İDDİALARIN ÖZETİ: Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin, üretimine yeni başladığı bir üründe girdi olarak klor gazı kullandığını ve bu sebeple kendi ihtiyacının arttığını, Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ise ihracat sevkiyatlarının yoğun olduğunu öne sürerek, şikayetçiye klor gazı temininde bulunamayacaklarını ya da istenilen zaman ve miktarlarda mal temininin mümkün olmadığını ifade ettikleri, bu nedenle şikayetçinin üretim faaliyetlerini sürdürmesine olanak bulunmadığı iddia edilmektedir.

G- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 7.10.2003 tarih, 4862 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 10.10.2003 tarih ve 2003-1-129/BN-03-İAY sayılı Bilgi Notu, 13.10.2003 tarih ve REK.0.05.00.00/132 sayılı Başkanlık önergesi ile 16.10.2003 tarih, 03-68 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddesinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 03-68/817-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 21.11.2003 tarih 2003-1-129/ÖA-03-MÖP sayılı Öneri Raporu, 1.12.2003 tarih, REK.0.05.00.00/154 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-76 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda;

-Şikayetçinin flokulan üretimi için Eylül ayında ihtiyacı olan klor miktarını gecikmeyle de olsa Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.'den temin ettiği,

- söz konusu gecikmenin yalnızca bir aylık dönemi kapsadığı, bu gecikmenin araştırma kapsamındaki teşebbüslerin rekabeti sınırlamak amacıyla sistematik ve koordineli eylemlerinin bir parçası ve sonucu olarak ortaya çıktığına dair herhangi bir bulguya rastlanmadığı,

- Eylül ayında klora olan dönemsel talebin arttığı, araştırma kapsamındaki teşebbüslerin bu tür durumlarda ürünün arzında sözleşmeli müşterilerine ve belediyeler gibi sürekli ve önemli miktarlarda alım yapan kuruluşlara öncelik verdikleri hususları dikkate alındığında, bu gecikmenin bir kötüye kullanma hali olarak değerlendirilemeyeceği,

- bu nedenlerle, Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin eylemlerine ilişkin olarak geçici tedbir alınmasına ve soruşturma açılmasına gerek olmadığı

ifade edilmektedir.

I- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Şikayet dilekçesinde özetle:

-Şikayetçinin 1990 yılından itibaren kimyasal madde üreticisi olarak faaliyet gösterdiği, üretilen maddenin içme ve kullanma sularının arıtılmasında kimyasal flokulan maddesi olarak kullanılan, özel ve resmi kurumlarca tüketilen bir ürün olduğu, söz konusu ürünün ortaya çıkışında başlıca hammadde olarak klor gazının kullanıldığı ve Türkiye'de Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş. olmak üzere klor gazı üreten yalnızca iki kuruluşun bulunduğu,

- Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin, üretimine yeni başladığı bir üründe girdi olarak klor gazı kullandığını ve bu sebeple kendi ihtiyacının arttığını, Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ise ihracat sevkiyatlarının yoğun olduğunu öne sürerek, kendilerine klor gazı temininde bulunamayacaklarını ya da istenilen zaman ve miktarlarda mal temininin mümkün olmadığını ifade ettikleri,

-bu durumda üretim faaliyetlerini sürdürmelerine olanak bulunmadığı, söz konusu ürünün kullanım amacı itibarıyla, nihai tüketiciler açısından arz güvenliği gerektirdiği ve mal temininde aksaklıklar oluşması halinde,

kendilerinin pazardan birkaç gün gibi kısa sürede silineceği belirtilmiş, yasal haklarının korunması talep edilmiştir.

I.1. Taraflar

I.1.1. Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Akkim A.Ş.)

Akkim A.Ş., kimya sanayine yönelik ürünlerin, mineral maddelerin, metallerin ve bunların üretiminde kullanılan ürün, ara ürün ve hammaddelerle, aksam, yedek parça ve teferruatın imali ve ticareti ile iştigal etmektedir. Şirketin Çerkezköy ve Yalova'daki tesislerinde yirmiye yakın organik ve inorganik kimyasal ürün, ara ürün, hammaddenin ve ayrıca tekstil yardımcı maddelerinin üretimi yapılmakta olup, söz konusu ürünler ülke genelinde doğrudan veya bayiler kanalıyla satışa sunulmaktadır. Dosya mevcudu bilgilerden, firmanın tekstil sektöründe faaliyet gösteren grup şirketlerine yaptığı iç satışlarının toplam satışlara oranınının 2002 yılı itibarıyla yaklaşık %24 olduğu anlaşılmaktadır. Piyasaya satışlar, sözleşmelerle veya spot olarak yapılabildiği gibi, şirketin en büyük müşterileri arasında genellikle belediyeler ve kamu kuruluşları bulunması nedeniyle ihaleler yoluyla da gerçekleştirilebilmektedir. Şirketin sermaye yapısına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1- Akkim A.Ş.'nin Sermaye Yapısı

Hissedarlar	Hisse Oranı (%)
Akkök Sanayi Yatırım ve Geliştirme A.Ş.	42.00
Erol Rodrik	14.25
Refik Sait Önür	12.50
Hasan Cem Boyner	11.50
Diğer	19.75
Toplam	100

I.1.2. Koruma Klor-Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Koruma A.Ş.)

Kimyasal ürün imali ve ticareti ile iştigal eden şirket, otomotiv, nakliyat, tarım, temizlik, inşaat, ambalaj ve turizm alanlarında faaliyet gösteren Koruma Şirketler Grubu'nun bünyesinde yer almaktadır. İzmit-Derince ve Tekirdağ-Çorlu'daki tesislerinde klor, kostik, hidroklorik asit, hipoklorit ve klorlu parafin üretimi yapan şirket, sitrik asit ve asetik asit ithalatı ile de iştigal etmektedir. Ürün satışları, toptan satışlar, doğrudan nihai tüketiciye satışlar ve ihaleler yoluyla gerçekleştirilmektedir. Şirketin önemli müşterileri arasında belediyeler, kamu kuruluşları ve diğer sanayi kuruluşları yer almaktadır.

Koruma A.Ş.'nin sermaye yapısı aşağıdaki şekildedir.

Tablo 2- Koruma A.Ş.'nin Sermaye Yapısı

Hissedarlar	Hisse Oranı (%)
Vefa İbrahim Aracı	90
Diğer	10
Toplam	100

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Önaraştırma kapsamındaki teşebbüsler sanayinin birçok alanında kullanılan kimyasal ürün ve ara ürünlerin üretim ve satışı ile iştiğal etmekle birlikte, şikayet konusunun şikayetçinin üretimde hammadde olarak kullandığı klor gazı ile ilgili olması ve Türkiye’de kloru üreten, pazarlayan ve piyasaya sunan yalnızca iki teşebbüsün (Akkim A.Ş. ve Koruma A.Ş.) bulunması; dolayısıyla olası bir hakim duruma ya da rekabeti sınırlayıcı bir işbirliğine elverişli bir pazar yapısının söz konusu olması nedeniyle ilgili ürün pazarı olarak "klor" belirlenmiştir.

Klor, polivinilklorürün, organik boya maddelerinin, renk giderici klorürlerin, böceklerle karşı kullanılan ilaçların yapımında ve suların dezenfektasyonu işlemlerinde kullanılmaktadır. Dosya mevcudu bilgilerden, şikayetçinin söz konusu ürünü piyasada flokulan olarak bilinen ve suların dezenfektasyonunda kullanılan demirüç klorürü üretmek amacıyla talep ettiği ve daha çok Akkim A.Ş. olmak üzere söz konusu şirketlerden satın aldığı anlaşılmaktadır. Yapılan incelemede, Akkim A.Ş. ve Koruma A.Ş.’nin söz konusu ürünü piyasaya doğrudan arz ettikleri gibi, diğer kimyasalların üretiminde bir ara ürün olarak kullandıkları da tespit edilmiştir. Akkim A.Ş.’nin demirüç klorürü üretmesi nedeniyle şikayetçinin doğrudan rakibi konumunda bulunduğu görülmektedir.

Üretilen klor gazı, basınç altında soğutulmuş sıvılaştırılmakta ve LPG’de olduğu gibi silindire veya depolanmak üzere büyük tanklara aktarılmaktadır. Piyasada klor gazı olarak bilinmekle beraber, gerçekte sıvılaştırılmış şekilde Akkim A.Ş. ve Koruma A.Ş.’nin tesislerinde depolanan ürün, müşterilere veya bayilere ait 50, 400, 500, 900 ve 1000 kg.lık tüplere doldurulmakta ve dağıtım bu tüpler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Nakliye maliyetleri, nakliye yapılacak bölgenin Akkim A.Ş. ve Koruma A.Ş.’nin üretim ve depolama tesislerine uzaklığına göre önemli değişiklikler göstermektedir. Örnek olarak bazı illere yönelik nakliye maliyetlerine aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 3- Bazı İllere Nakliye Maliyetleri

Gideceği Yer	Uzaklık (km)	Fiyat (TL/kg)
İzmit-Gölcük	70	8.500
Yalova	120	10.000
Ankara	670	36.000
Samsun	1222	59.000
Van	3180	165.000

Söz konusu nakliye maliyetlerinin Şubat 2002’ye ait olduğu ve aynı dönemde klorun ortalama birim satış fiyatının 334.937 TL/kg olarak gerçekleştiği dikkate alındığında, Türkiye genelindeki nakliye maliyetlerinin nihai tüketiciye satış fiyatı içindeki payının bölgenin uzaklığına göre %0.2 ile %33 arasında değiştiği görülmektedir.

Nakliye maliyetlerine ilişkin bilgiler bölgesel pazarların söz konusu olabileceğine işaret etmekle birlikte, yapılan incelemelerde müşteri ya da bölge paylaşımına ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmaması, her iki üretici şirketin de üretim ve depolama tesislerinin birbirine yakın olması ve Türkiye geneline satış yapmaları, dolayısıyla hakim durum analizi bakımından coğrafi pazarın bölgesel ya da Türkiye geneli olarak tanımlanması arasında bir fark bulunmaması nedeniyle bu aşamada ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Türkiye’de klor üretimini ve satışını gerçekleştiren yalnızca iki teşebbüsün bulunması, dolayısıyla teşebbüsler arası işbirliğine elverişli bir pazar yapısının söz konusu olması nedeniyle anılan şikayet 4054 sayılı Kanun’un gerek 4. gerekse 6. maddeleri açısından incelenmiştir.

Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Akkim A.Ş. ve Koruma A.Ş. arasında şikayet konusu özelinde ya da pazarda daha genel nitelikte bir koordinasyona ve rekabeti sınırlayıcı işbirliğine yönelik herhangi bir bulguya rastlanılmadığı anlaşılmıştır. Anılan şikayet konusuna ilişkin olarak hakim durumun kötüye kullanılması açısından yapılan değerlendirmelere ise aşağıda yer verilmiştir.

I.3.1. Hakim Durum Değerlendirmesi

Türkiye’de klor üretimi yapan şirketlerin 2002 yılı üretim miktarlarına ve tahmini ithalat rakamına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 4- 2002 Yılı Üretim Miktarları ve İthalat

Şirketler	Miktar (ton)
Petkim	89.564
Akkim	32.846
Koruma ¹	21.247
İthalat	571
Toplam	144.228

Petkim’in, klor üretiminin tamamını polivinil klorürün imalinde kullandığı ve piyasaya klor arzının bulunmadığı dikkate alınarak, pazar paylarının hesaplanmasında Petkim üretimi dışarıda bırakılmıştır. Bu durumda, Türkiye klor pazarında Akkim A.Ş.’nin pazar payının yaklaşık %....., Koruma A.Ş.’nin payının ise yaklaşık %..... olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki verilerden anlaşılacağı üzere, ithalatın klor pazarındaki payı ihmal edilebilir niteliktedir. 2003 yılı ilk on ayı için tahmini ithalat miktarının 1876 ton olduğu, ithalat payının yaklaşık %1-2 arasında değiştiği, AB üyesi ülkeler ile yapılan ticarete gümrük vergisinin bulunmadığı, Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) çerçevesinde diğer ülkelere uygulanan klor gümrük vergisi oranının %6.1 olduğu ve ithalatın tamamına yakınının Bulgaristan’dan yapıldığı göz önüne

¹ Koruma’nın üretim miktarı toplamı Eylül 2002-Ağustos 2003 dönemini kapsamakta olup, aylık bazda (oniki aylık) verilerin toplanması ile elde edilmiştir.

alındığında, ithalatın bu derece sınırlı kalmasının ancak nakliye maliyetlerinin yüksekliği ile açıklanabileceği mümkün görülmektedir.

Pazara giriş açısından yatırım maliyetlerinin yüksekliği ve yatırımdaki güçlükler büyük öneme sahiptir. Klor üretim prosesinin yüksek teknoloji gerektirmesi nedeniyle, dünyada bu konuda know-how verebilecek çok az sayıda teşebbüs bulunmaktadır. Ürünün özellikleri, proste kullanılan titanyum, nikel, paslanmaz polyester gibi ürünlerin spesifik ve çok pahalı malzemeler olması nedeniyle, klor yatırım maliyeti, tüm yardımcı ünitelerle birlikte kapasiteye bağlı olarak 20-25 milyon ABD Doları'ndan başlayarak 100 milyon ABD Doları'na kadar yükselebilmektedir.

Dosya mevcudu bilgilerden, sektörde faaliyet gösterebilmek için bazı çevre ve kalite standartlarının (ÇED Raporu, Gayrisihhi Müessese Raporu vb.) da yerine getirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, bir tesisin işletmeye alınabilmesi için uzun bir süreye ihtiyaç olduğu da dikkate alındığında, piyasada kısa süreli pazara giriş ve çıkışların mümkün olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, yatırım maliyetlerinin yüksekliği, yatırım ve işletmeye geçiş süreleri pazara girişi güçleştiren faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda yer verilen bilgiler çerçevesinde, Akkim A.Ş. ve Koruma A.Ş.'nin Türkiye klor pazarında birlikte hakim durumda oldukları kanaatine varılmıştır.

I.3.2. Kötüye Kullanma Hususunun Değerlendirilmesi

Şikayetçinin son beş ayda Akkim A.Ş.'den satın aldığı klor miktarları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5- Akkim A.Ş.'den Satın Alınan Klor Miktarları

Klor (ton)	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
Şikayetçi şirket	20.7	13.4	19.6	13.6	20.4

Bu çerçevede, şikayetçinin Eylül ayı da dahil olmak üzere son beş ayda ihtiyacı olan miktarın yaklaşık tamamını Akkim A.Ş.'den düzenli olarak aldığı ve başvuru sahibinin de Eylül ayında gerekli miktarı temin ettiğini, ancak bunun 20 günlük bir gecikmeyle gerçekleştiğini ifade ettiği anlaşılmıştır. Söz konusu gecikmenin kötüye kullanma hali olup olmadığı ayrıca incelenmiştir.

Akkim A.Ş. ile Koruma A.Ş., klorun bir kısmını kendi iç tüketimlerinde (ara ürün olarak diğer ürünlerinin üretiminde) kullanmakta, geri kalan bölümünü ise piyasaya arz etmektedirler.

Akkim A.Ş.'nin 2003 yılının ilk dokuz ayında ürettiği, kendi iç tüketiminde kullandığı ve satışa sunduğu klor miktarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 6- Akkim A.Ş.'nin Kendi İç Tüketiminde Kullandığı ve Satışa Sunduğu Klor Miktarı

	Klor miktarı (ton)
Demirüçklörür (Tip 1) üretiminde kullanılan	1.592
Demirüçklörür (Tip 2) üretiminde kullanılan	591
Mono klor asetik asit üretiminde kullanılan	91

Hipo üretiminde kullanılan	8.300
Hidroklorik asit üretiminde kullanılan	11.191
Toplam iç tüketim	21.765
Piyasaya arz	3.380
İç tüketim + Piyasaya arz	25.145
Toplam üretim	25.130

Tablodan da anlaşılacağı üzere, Akkim A.Ş., ürettiği klorun önemli bir miktarını iç tüketiminde kullanmakta, arta kalan kısmının tamamını ise piyasada satışa sunmaktadır.

Akkim A.Ş. yetkililerinin mal siparişlerinde öncelikle sözleşmesi olan müşterilerin taleplerini, daha sonra sırasıyla belediyelerin, Seka, Tügsaş, Tüpraş gibi kamu kuruluşlarının ve diğer ticari firmaların taleplerini karşıladıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden; alınan siparişlerin, ürün özelliği, miktar ve yukarıda yer verilen müşteri grubu açısından Şirket'in ticaret müdürlüğünce değerlendirildiği; üretim ve stoklara bakılarak siparişin karşılanıp karşılanamayacağına karar verildiği; istenilen zamanda karşılanamayan mal talepleri var ise günlük üretim miktarlarına bakılarak bunların teslim edilebileceği tarihlerin saptandığı; bu tarihlerin müşteriye bildirilerek teyidinin istenildiği anlaşılmıştır. Siparişin karşılanabileceğine karar verilmesi halinde müşterinin talebinde bulunan alım şartları (ihale ise ihale şartları) yerine getirilmekte; müşteri taleplerinin istenilen zamanda karşılanamaması durumunda ise bu talepler "Karşılanamayan Talep Dosyası"nda muhafaza edilerek her yıl sonunda yeniden değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, özellikle suların dezenfektasyonu amacıyla kloru olan genel talebin Mayıs-Ekim ayları arasında arttığı ve şikayetçinin Eylül ayı talebindeki gecikmenin sistematik ve planlı bir eylemin bir parçası olarak değerlendirilmesini mümkün kılacak herhangi bir bulguya rastlanılmadığı dikkate alındığında, şikayetin münferid ve geçici nitelikte olduğu kanaatine varılmıştır.

Koruma A.Ş.'nin klor üretimi ve tüketimi verileri dikkate alındığında, 2003 yılı Eylül ayında 2396 ton klor üretimi gerçekleştiren teşebbüsün bu üretimin yaklaşık 1610 tonunu kendi iç tüketiminde kullanmış olduğu, geriye kalan miktarı ise başta belediyeler ve kamu kuruluşları olmak üzere piyasaya arz ettiği görülmektedir. Öte yandan, Koruma A.Ş.'nin 2003 yılı ihracat miktarında bir artışın olduğu aşağıdaki tablodan görülmektedir.

Tablo 7- Koruma A.Ş.'nin 2003 yılı İhracat Miktarları

	2001	2002	2003 (ilk dokuz ay)
Klor ihracat miktarı (ton)	1.028	992	1.468

Söz konusu verilerden, 2003 yılının ilk dokuz ayındaki ihracat miktarının geçmiş yıllara ait ihracat sevkiyatlarından fazla olması nedeniyle şikayetçinin Eylül ayı talebinin karşılanamadığı, dolayısıyla şikayetçi şirketin pazar dışına çıkarılması amacının bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

J- SONUÇ

Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre;

- Şikayetçinin flokulan üretimi için Eylül ayında ihtiyacı olan klor miktarını gecikmeyle de olsa Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.'den temin ettiği,
- Söz konusu gecikmenin yalnızca bir aylık dönemi kapsadığı, bu gecikmenin önaraştırma kapsamındaki teşebbüslerin rekabeti sınırlamak amacıyla sistematik ve koordineli eylemlerinin bir parçası ve sonucu olarak ortaya çıktığına dair herhangi bir bulguya rastlanmadığı,
- Eylül ayında klorla olan dönemsel talebin arttığı, önaraştırma kapsamındaki teşebbüslerin bu tür durumlarda ürünün arzında sözleşmeli müşterilerine ve belediyeler gibi sürekli ve önemli miktarlarda alım yapan kuruluşlara öncelik verdikleri hususları dikkate alındığında, bu gecikmenin bir kötüye kullanma hali olarak değerlendirilemeyeceği,

anlaşıldığından, Ak-Kim Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Koruma Klor Alkali Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin eylemlerine yönelik olarak geçici tedbir alınmasına ve soruşturma açılmasına gerek olmadığına; şikayetin reddine OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.